

**OPISKELIJAN TUKEMINEN OPINTO-OHJAUKSELLA
OPINTOJEN ERI VAIHEISSA**

**Piippolan käsi- ja taideteollisuusopiston opinto-
ohjaussuunnitelma**

Arja Ranto

**Kehittämishankeraportti
Lokakuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) RANTO, Arja	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 32	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus Salainen saakka	
Opiskelijan tukeminen opinto-ohjauksella opintojen eri vaiheissa Piippolan käsi- ja taideteollisuusopiston opinto-ohjaussuunnitelma		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja LERKKANEN, Jukka		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Piippolan käsi- ja taideteollisuusopiston opinto-ohjaussuunnitelman tavoitteena on selkiyttää opinto-ohjauksen toteuttamista ja tehdä opinto-ohjaus näkyväksi, tavoitteelliseksi toiminnaksi, jota arvioidaan ja kehitetään moniammatillisessa yhteistyössä oppilaitoksen sisällä ja alueellisissa verkostoissa. Kehittämishankkeen tarkoituksena oli selvittää: mitä opinto-ohjauksella tarkoitetaan, mitä siihen sisältyy ja miten se organisoidaan Piippolan käsi- ja taideteollisuusopistossa.</p> <p>Opinto-ohjaussuunnitelma laadittiin Piippolan käsi- ja taideteollisuusopiston käytänteitä ja tarpeita vastaavaksi työryhmässä, johon kuuluivat apulaisrehtori, kuraattori ja opinto-ohjaaja. Opinto-ohjaussuunnitelmaan kirjattiin opinto-ohjauksen tarkoitus: määritelmä, keskeiset periaatteet, toteutus sekä sisällöt ja organisointi opintoajan mallin mukaisesti. Opinto-ohjaus jaettiin tavoitealueiden mukaisesti henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen, oppimisen ja opiskelun sekä ammatillisen suuntautumisen ohjaukseen. Kuhunkin tavoitealueeseen kirjattiin opinto-ohjauksen tavoitteet, sisällöt, toimijat/päävastuuhenkilöt, menetelmät, arvioinnit ja verkostot. Tämän jälkeen opinto-ohjaussuunnitelma esiteltiin tiimeissä.</p> <p>Opinto-ohjaussuunnitelmaa hyödynnetään oppilaitoksen eri koulutusohjelmissa siten, että jatkossa eri toimijat rakentavat itselleen vuosikalenterin muotoon toimintarungon. Valmentavassa ja kuntouttavassa koulutuksessa opinto-ohjaussuunnitelmaa hyödynnetään soveltuvin osin. Jatkossa opinto-ohjaussuunnitelma liitetään suunnitteilla olevaan Siikalatvan alueelliseen oppilaan ja opinto-ohjauksen verkostoyhteistyön toimintamalliin www -sivustoksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) opiskelijan tukeminen, opinto-ohjaus ja opinto-ohjaussuunnitelma		

Author(s) RANTO, Arja	Type of Publication Development project report	
	Pages 32	Language Finnish
	Confidential Until _____	
Title Supporting a student with counselling in different phases of studies The Counselling Plan at the Piippola Institute for Crafts and Design		
Degree Programme Vocational Teacher Education College, Student counsellor education		
Tutor(s) LERKKANEN, Jukka		
Assigned by		
Abstract <p>The objective of the counselling plan at the Piippola Institute for Crafts and design is to clarify the realization of counselling and to make the counselling a visible and target-oriented action which will be evaluated and developed with a multi-professional collaboration within the institute and the regional networks. The aim of this development project was to define the meaning of counselling, what does it contain and how is it organized in the Piippola Institute for Crafts and Design.</p> <p>The counselling plan was compiled to fit the practises and requirements of the Piippola Institute for Crafts and Design by a team which consisted of the assistant principal, the superintendent and the student counsellor. The aims of counselling were written down into the plan of counselling: the definition of counselling, the basic principles, the realization and the content, and its organization according to the study plan. The counselling was divided according to its target areas into individual growth and development, learning and studying and professional orientation guidance. Objectives, contents, actors/main persons in charge, methods, evaluations and networks of the counselling were written down into each of the target areas. After that, the counselling plan was represented in teams.</p> <p>The counselling plan is used in different training programmes of the school so that in the future different actors will design a road map for themselves in the form of yearly calendar. The counselling plan is used in the orientating and rehabilitating education when applicable. In the future the counselling plan website will be a part of the future regional network collaboration operations model in student counselling in Siikalatva.</p>		
Keywords supporting a student, counselling, the plan of counselling		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	2
2. OPINTO-OHJAUS	5
2.1 Opinto-ohjaus ohjauksen kentällä	5
2.2 Opinto-ohjauksen tavoitteet	6
3. OPINTO-OHJAUSTA KOSKEVAT SÄÄDÖKSET JA MUUT OHJEISTUKSET AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	7
4. TUTKIMUSKYSYMYKSET	9
5. OPINTO-OHJAUSUUNNITELMAN LAADINTA	10
6. OPINTO-OHJAUS PIIPPOLAN KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSOPISTOSSA	11
6.1. Opinto-ohjauksen tarkoitus	11
6.1.1 Opinto-ohjauksen määrittely	11
6.1.2 Opinto-ohjauksen keskeiset periaatteet	11
6.1.3 Opinto-ohjauksen toteutus	11
6.2 Opinto-ohjauksen sisältö ja organisointi	12
6.2.1 Opinto-ohjaus ennen opintojen alkua	12
6.2.2 Opinto-ohjaus opintojen aloitusvaiheessa	13
6.2.3 Opinto-ohjaus opintojen kuluessa	14
6.2.4 Opinto-ohjaus opintojen päättövaiheessa	15
6.2.5 Opinto-ohjaus opintojen jälkeen	15
7. POHDINTA	16
LÄHTEET	18
LIITTEET	20
LIITE 1. Opinto-ohjaus ennen opintojen alkua	20
LIITE 2. Opinto-ohjaus opintojen aloitusvaiheessa	22
LIITE 3. Opinto-ohjaus opintojen kuluessa	25
LIITE 4. Opinto-ohjaus opintojen päättövaiheessa	28
LIITE 5. Opinto-ohjaus opintojen jälkeen	30

1. JOHDANTO

Piippolan käsi- ja taideteollisuusopisto kuuluu Siika- Pyhäjokialueen koulutus- kuntayhtymään ja on alueellaan vaikuttava valtakunnallinen kulttuurialan oppimis- ja innovaatiokeskus, jossa koulutetaan artesaaneja ja media-assistentteja. Sidosryhmien kanssa tehdään suunnitelmallista ja pitkäjänteistä yhteistyötä. Tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi järjestetään valmentavaa ja kuntouttavaa sekä oppisopimus- ja näyttöihin valmistavaa koulutusta.

Oppilaitoksen arvoja ovat yhteistyö, kestävä kehitys, inhimillisyys, yrittäjyys ja kansainvälisyys. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä organisaation sisällä että ulkopuolella pidetään elinehtona. Tällä hetkellä yhteistyötä tehdään esimerkiksi Lapin yliopiston kanssa järjestämällä EXPERIENCE DESIGN MANAGEMENT (EDM) –maisterin muuntokoulutusta. Toiminnassa otetaan huomioon luonnon ja kulttuuriperinnön varjeleminen. Oppilaitosta ja sen palveluita kehitetään kaukonäköisesti. Oppilaitos on yhteisö, jossa ihmisten erilaisuus koetaan rikkautena sekä inhimillinen kasvu on mahdollista. Myös henkilöstöä kannustetaan pitämään hyvää huolta omasta jaksamisestaan. Oppilaitos toimii yrittäjyyden periaatteilla ja yrittäjyyskasvatus on osa koko organisaation kehittämistä. Oppilaitos tekee kansainvälistä yhteistyötä ja edistää monikulttuurisuutta opiskelijavaihdoin. Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa työssäoppimisjaksoja ulkomailla. Lisäksi opiskelijaryhmät suuntaavat opintomatkoja eri maihin ja kulttuureihin. (Siika - Pyhäjokialueen koulutuskuntayhtymä 2005.)

Ammatillisessa koulutuksessa opinto-ohjaus on monen haasteen edessä. Toisen asteen koulutuksessa suoritetaan sekä perustutkintoja että näyttötutkintoja. Yksilöllisten opintopolkujen suunnittelussa on tärkeää, että opiskelijan aikaisemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan. Kuitenkin opiskelijoiden sitoutuminen opiskeluun vaihtelee. Opiskelijoilla saattaa olla oppimisvaikeuksia, elämönhallinnassa puutteita tai muuten motivaatio hukassa. Opiskelijoina on juuri peruskoulun päättäneitä, lukion käyneitä/keskeyttäneitä, aikaisemmin toisen perustutkinnon suorittaneita/keskeyttäneitä ja pitkään työelämässä olleita vailla mitään tutkintoa. Valtakunnallisesti opinto-ohjauksen kehittämistarpeet on myös huomioitu.

Tällä hetkellä on meneillään opetushallituksen koordinoima oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke, missä yhtenä tavoitteena on alueellisten opinto-ohjausverkostojen luominen ja kehittäminen. Hanke syntyi, kun opinto-ohjauksen tämän hetkistä tilaa arvioitiin valtakunnallisesti. Näissä arvioinneissa 40 % ammattiin opiskelijoista arvioi henkilökohtaisen ohjauksen riittämättömäksi. Opettajien sitoutumisessa ohjaukseen oli puutteita. Oppimisvaikeuksiin oli vaikea saada apua. Valinnaisuus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ei toteutunut hyvin ja opintojen seurannassa oli puutteita. Opinto-ohjauksen seurantajärjestelmät eivät antaneet palautetta opiskelijan näkökulmasta. Opinto-ohjaajat ja rehtorit arvioivat opinto-ohjauksen toimivuuden paremmaksi kuin opiskelijat itse olivat asian kokeneet. (Numminen, Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Virtanen & Pirttiniemi 2005, 7.)

Erityisenä ongelmana nähdään opintojen keskeyttäminen. Opetusministeriön kehittämissuunnitelman (2003 - 2008) mukaan ammatillisen koulutuksen keskeiseksi tavoitteeksi onkin asetettu keskeyttämisen vähentäminen. Erityishuomiota on kiinnitettävä myös nivelkohtiin ja siirtymisiin kouluasteilta toiselle. Opintojen valinnaisuus ja lisääntyvä vaativuus sekä koulutustakuu luovat haastetta opinto-ohjaukselle ja edellyttävät siten sen kehittämistä. (Koulutus ja tutkimus 2003 - 2008.)

Verkostoyhteistyön kehittämisen myötä oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävä yhteistyö nivoutuu osaksi opinto-ohjaussuunnitelmaa. Ura- ja rekrytointipalvelua tulee kehittää ja lisätä yhteistyössä työvoimatoimistojen ja TE -keskusten kanssa nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanon myötä (Työministeriö 891/39/2005, 4 - 7). Toimivan verkoston kehittäminen edellyttää kuitenkin selkeitä periaatteita ja malleja sekä tehtäväjakoja. Osapuolten keskeiset oikeudet ja velvollisuudet on määriteltävä riittävän tarkasti. (Puukari, Lairio & Nissilä 2001, 197 - 199.) Opinto-ohjauksen toteuttamisessa on tärkeää, että siihen osallistuu koko henkilökunta. Kuitenkin päävastuu opinto-ohjauksen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjauksessa on hyvä tehdä oppilaitoksen sisäistä asiantuntijayhteistyötä, yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän kotiensa kanssa, eri oppilaitosten välillä sekä muiden ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Näin opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä. (Numminen ym. 2005, 6.)

Opetussuunnitelman mukaan opintoihin tulee sisältyä opinto-ohjausta vähintään 1,5 opintoviikkoa. Tämän lisäksi opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta opintojensa ohella riittävästi. Opiskelijoista, joilla on oppimisvaikeuksia, poissaoloja tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia, tulee huolehtia erityisesti. (Numminen ym. 2005, 6.) Opinto-ohjauksella tuetaan opiskelijan oppimista ja opiskelua, henkilökohtaista ja ammatillista kasvua. Ohjauksen peruseriaatteena on ohjattavan ihmisarvon kunnioittaminen sekä hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäminen.

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena on laatia opinto-ohjaussuunnitelma Piippolan käsi- ja taideteollisuusopistolle. Opinto-ohjaussuunnitelman rinnalla työstetään oppilaan ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeen kehittämistiimisissä alueellinen verkostoyhteistyön toimintamalli, joka liitetään myöhemmin osaksi tätä ohjaussuunnitelmaa. Ohjaussuunnitelman käytännön toteuttamisen helpottamiseksi on tarkoitus työstää myöhemmin myös erillinen luokanvalvojan kansio. Tämä kehittämishanke raportti sisältää opinto-ohjaussuunnitelman, jota hyödynnetään opinto-ohjauksen selkiyttämiseksi ja jatkokehittämiseksi oppilaitoksessamme. Valmentavan ja kuntouttavan koulutuksessa tätä suunnitelmaa voidaan käyttää soveltaen.

2. OPINTO-OHJAUS

2.1 Opinto-ohjaus ohjauksen kentällä

Ohjaus-käsite on moniulotteinen: siinä yhdistyy monia ammatti- ja toimintakäytänteitä sekä eri lähestymistapoja ja menetelmiä. Ohjauskeskusteluissa vuorovaikutus on keskeistä. (Vehviläinen 2001, 11 - 18.) Opinto-ohjaus on monitieteellinen, teoriaperusteinen ja oppimista korostava vuorovaikutussuhde, jossa on kyse ohjattavan auttamisesta, ei terapiasta (Lerikkanen 2005a).

Lairio ja Puukari (2001) tarkastelevat ohjauksen käsitettä Gladdingin (1996) ja Nelson-Jonesin (1995) mukaan. He määrittelevät ohjauksen suhteellisen lyhytkestoiseksi ihmisten väliseksi teoriapohjaiseksi prosessiksi. Psykkisesti terveitä ihmisiä autetaan ratkomaan kehityksellisiä ja tilannesidonnaisia ongelmiaan. Ohjauksen määritelmässä on nähtävissä yhteisiä piirteitä: ohjaus on ammatti, joka edellyttää tiettyä koulutusta; ohjaus on aktiivista toimintaa, ei pelkää ongelmien kuuntelemista; ohjauksessa käsitellään henkilökohtaista, sosiaalisia, ammatillisia ja koulutuksellisia asioita; ohjaajat työskentelevät yleensä ”normaalien” ihmisten parissa, joiden ongelmat vaativat esimerkiksi lyhytkestoista interventiota; ohjaus perustuu teoriaan ja noudattaa joitakin yleisiä periaatteita; ohjausprosessin avulla ohjattava oppii tekemään päätöksiä ja uusintamaan toimintatapoja, tunnetiloja ja ajattelua. Opinto-ohjaus on yksi erityisalue ohjauksen saralla. (Lairio & Puukari 2001, 9 - 10.)

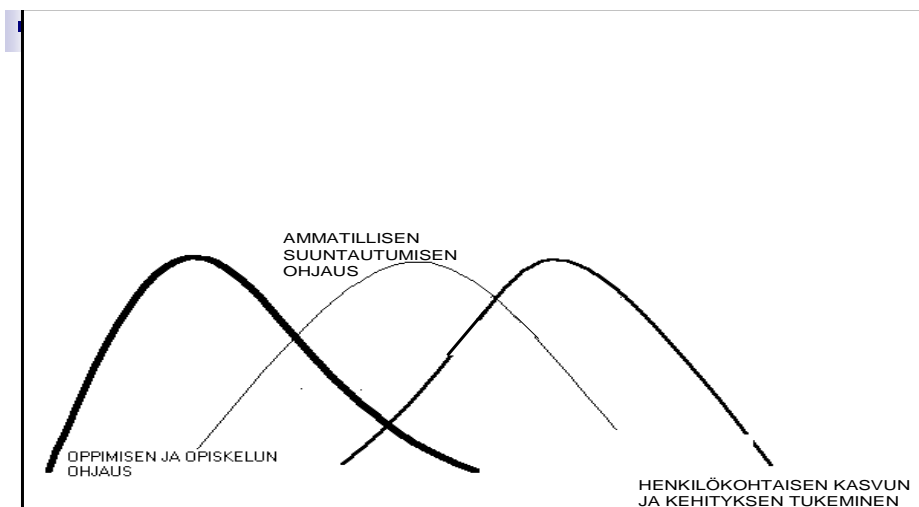
Opinto-ohjauksessa ohjattavaa autetaan ymmärtämään ja selventämään omaa elämäntilannettaan ja tuetaan tulevaisuuden jäsentämisessä. Tavoitteena on, että opiskelija kokee voimaantumista ohjausprosessin aikana. Opinto-ohjauksella tavoitellaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Siihen liittyvät asiakaskeskeisyys: tuen, huolenpidon, lohdun ja toivon tarjoaminen. Ohjaaja luo ohjattavalleen mahdollisuuksia. Opinto-ohjaussuhde on luonteeltaan virallinen ja luottamuksellinen. (Lerikkanen 2005a).

Opinto-ohjauksella tuetaan opiskelijan oppimista: annetaan asiallista ja oikeaa tietoa, autetaan selventämään ja luomaan kuvaa omista tavoitteista ja tulevai-

suudesta, autetaan tunnistamaan omia voimavaroja ja rajoituksia sekä luomaan mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen. Se on prosessi, jossa opiskelija oppii arvioimaan ja kehittämään vahvuuksiaan suhteessa toimintaympäristönsä mahdollisuuksiin. (Lerikkanen 2005a.)

2.2 Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija oppii arvioimaan valmiuksiaan ja kehittämään vahvuuksiaan sijoittuakseen työelämään tai jatko-opintoihin. Opinto-ohjaus jakautuu kolmeen tavoitealueeseen: henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaukseen, oppimisen ja opiskelun sekä ammatillisen suuntautumisen ohjaukseen. Näitä eri tavoitealueiden välisiä suhteita voidaan havainnollistaa kuviolla, jossa ne leikkaavat toinen toisiaan (kuvio 1.). (Lerikkanen 2005b.)

KUVIO 1. Opinto-ohjauksen tavoitealueet (Lerikkanen 2005b)

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan elämännhallintataitoja, itsetuntemusta ja itseluottamusta. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus korostuu, silloin kun ohjattavana on nuoria, joiden identiteettikehitys ja itsenäistyminen ajoittuvat samaan aikaan. Lisäksi yhä enenevässä määrin osa opiskelijoista tarvitsee erityistä psykososiaalista tukea elämässään ja opiskelussaan. (Lerikkanen 2005b.)

Oppimisen ja opiskelun ohjauksen tavoitteena on perehdyttää opiskelija uuteen opiskeluympäristöön sekä avustaa häntä opiskelujen suunnittelussa ja

toteuttamisessa. Opiskelijan omaa vastuuta opintojen etenemisestä korostetaan ja samalla häntä ohjataan seuraamaan omien opintojensa edistymistä ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista. (Lerikkanen, 2005b.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjauksen tavoitteena on tukea yksilöllisiä koulutus- ja uravalintapolkuja ja sillä tavoin edistää opintojen jälkeistä työllistymistä tai jatko-opintoihin hakeutumista. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus sisältää monenlaisia tehtäviä kuten henkilökohtainen uraohjaus, koulutuksen markkinointi ja opiskelijavalinta. Keskeistä on kehittää opiskelijan omia päätöksentekotaitoja ja vahvistaa opiskelijan omaa ammatti-identiteettiä muistaen kuitenkin samalla elinikäisen oppimisen periaatteet. (Lerikkanen, 2005b, Vuorinen 2005.)

3. OPINTO-OHJAUSTA KOSKEVAT SÄÄDÖKSET JA MUUT OHJEISTUKSET AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

Laki ammatillisesta koulutuksesta (L630/1998) määrittelee opiskelijan oikeudeksi saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta (§29). Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään ja suunnitella opintonsa ja sitoutua opiskeluun, jolloin hänen on tiedettävä tutkintoon sisältyvä opinnot ja valinnaisuus. Opiskelijan tulee osata seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnittelulle samoin kuin opiskeluun liittyviin vaikeuksiin. Opiskelijalta edellytetään taitoa hakea työtä tai opiskelupaikkaa myös ulkomailta. (Numminen ym. 2005, 6.)

Opinto-ohjaus tulee toteuttaa siten, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksesta ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opiskelijalle karttuu tietoa ja kokemusta työelämästä, yrittäjyydestä ja ammateista. Opiskelija tutustuu ja saa mahdollisuuden kansainvälisiin kontakteihin, opiskeluun ja työhön. Opiskelija tulee saada tukea opiskeluunsa ja elämäänsä mahdollisesti liittyvissä

ongelmissa. Opiskelijoille on laadittava valintojensa mukainen henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Erityisesti on huomioitava opiskelijat, joilla on ollut vaikeuksia perusopetuksen tai ammatillisen koulutuksen alkaessa.

Opinto-ohjaussuunnitelma. Opinto-ohjaussuunnitelman yhteiseen osaan tulee sisällyttää opinto-ohjauksen tukipalvelujen järjestäminen ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta. Ohjauksen ja opetuksen saatavuudesta kaikkina työpäivinä on huolehdittava, myös työssäoppimisen aikana ja erityisesti sen alussa. Saatavuus on taattava koulutuksen järjestämistavasta riippumatta. Lähiopetuksen ja opettajan ohjauksen tulee olla keskeistä opintojen alussa. Itseohjautuvuuden kasvaessa opiskelijan vastuuta lisätään vähitellen ja opettajan rooli on suunnitella, seurata ja arvioida. (Numminen ym. 2005, 6.)

Opinto-ohjaussuunnitelma voidaan laatia opintoajan, opinto-ohjaussisällön, -muodon ja/tai työnjaon mukaan. Opinto-ohjauksessa tiedotus ja neuvonta ajoitetaan koko opiskeluajalle mukaan lukien nivelvaiheet samoin ammatillisen suuntautumisen ohjaus. Henkilökohtainen, ryhmäohjaus ja luokkaohjaus painottuvat opiskeluajalle kuten myös kasvun ja kehityksen sekä oppimisen ja opiskelun ohjaus.

Opinto-ohjaussuunnitelman valmistelun tulee olla laajapohjaista. Tehtävään voidaan perustaa työryhmä, johon kutsutaan eri asiantuntijoita, opettajia oppilaitoksen henkilöstöä ja mahdollisesti opiskelijoita. Suunnittelutyössä on oltava mukana myös oppilaitoksen johto. Näin varmistetaan opinto-ohjaussuunnitelman vahvistaminen osaksi opetussuunnitelmaa. Ohjaussuunnitelmassa tavoitteet ja toimintalinjaukset laaditaan niin, että ne tukevat oppilaitoksen strategiaa ja perustehtävää. (Numminen ym. 2005, 10.)

Opiskelijan lähin ohjaaja on opettaja, joka ohjaa opiskelijan opinto-ohjaajan luo silloin, kun hänen oma asiantuntijuutensa ei riitä. Opiskelijakeskeistä lähestymistapaa voidaan pitää lähtökohtana verkostoyhteistyön kehittämisessä. Vertaisohjaus opiskelijatuutoreineen on oppilaitoksen sisäistä verkostoyhteistyötä. (Puukari, Lairio & Nissilä 2001, 198.)

4. TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän kehittämistehtävän tarkoituksena on selvittää

1. Mitä opinto-ohjauksella tarkoitetaan Piippolan käsi- ja taideteollisuusopistossa?
2. Mitä opinto-ohjaukseen sisältyy Piippolan käsi- ja taideteollisuusopistossa?
3. Miten opinto-ohjaus organisoidaan Piippolan käsi- ja taideteollisuusopistossa?

5. OPINTO-OHJAUSUUNNITELMAN LAADINTA

Opinto-ohjaussuunnitelman laatiminen eteni prosessina siten, että alkuvaiheessa opinto-ohjaus -käsitettä ja opinto-ohjaussuunnitelman tekemistä tarkasteltiin meneillään olevassa Siikalatvan oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämistiimissä. Tutustuimme Haukiputaan ja Ähtärin ammattioppilaitoksen sekä Jyväskylän ammattiopiston opinto-ohjaussuunnitelmiin. Vierailimme myös Jyväskylän ammattiopistolla ja tutustuimme heidän ohjauskäytäntöihin. Keväällä 2005 opetushenkilöstölle järjestettiin ryhmäohjaajan tehtävistä koulutustilaisuus, jossa tarkasteltiin opinto-ohjausta ja opinto-ohjaussuunnitelman eri malleja. Kehittämistiimissä päädyimme työstämään itse kunkin oppilaitoksen omaa opinto-ohjaussuunnitelmaa opintopolun muodossa ja pohjana käytettiin Jyväskylän ammattiopiston taulukkoa. Siinä lähestytään opinto-ohjausta sen tavoitealueista käsin siten, että kullekin tavoitealueelle tulee sisällöt ja tavoitteet, toimijat, menetelmät ja materiaalit, arviointi sekä yhteistyöverkostot. Prosessin alkuvaiheessa tutustuimme myös opetushallituksen työryhmän ohjaussuunnitelman laatimisoppaaseen. (Numminen ym. 2005.)

Seuraavassa vaiheessa oppilaitoksemme omaa opinto-ohjaussuunnitelman työstämistä jatkettiin pienryhmässä, johon kuuluivat oppilaitoksemme apulaisrehtori, kuraattori ja opinto-ohjaaja. Kokoontumiskertoja oli viisi. Taulukkoon kirjattiin oppilaitoksemme omia käytänteitä ja myös samalla kehittämisajatuksia. Opinto-ohjaussuunnitelma -taulukko työstettiin sellaiseen muotoon, että sitä voitiin esitellä tiiminvetäjille. Opinto-ohjaussuunnitelma esiteltiin myös tiimeissä. Opinto-ohjaustunneilla opiskelijat saivat esittää myös omia näkemyksiään opinto-ohjauksesta, jotka kirjattiin pohdintaan.

Nyt laadittua opinto-ohjaussuunnitelmaa prosessoidaan käytännössä koko ajan ja siksi on tärkeää, että siihen voidaan tehdä muutoksia aina tarvittaessa. Tulevana syksynä opinto-ohjaussuunnitelmaa täydennetään niillä kehittämis-ehdotuksilla, joita henkilökunta näkee tarpeelliseksi ja hyödyllisiksi. Lisäksi laaditaan opinto-ohjauspolku toimijoittain sekä koostetaan näistä kaikista nettisivusto, johon linkitetään oppilaitoksen opetussuunnitelmat, erityisopetussuunnitelma, HOPS-, HOJKS-, HENSU- ja TOPPI -ohjeistukset, opiskelija-huollon suunnitelma, kriisitoimintaopas, päihdestrategia ja järjestyssäännöt.

6. OPINTO-OHJAUS PIIPPOLAN KÄSI- JA TAIDETEOL- LISUUSOPISTOSSA

6.1. Opinto-ohjauksen tarkoitus

6.1.1 Opinto-ohjauksen määrittely

Opinto-ohjaus perustuu opiskelijan tarpeisiin. Opinto-ohjaus on luonteeltaan virallista ja luottamuksellista vuorovaikutusta, jossa ohjaaja luo ohjattavalleen mahdollisuuksia. Opinto-ohjauksessa tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

6.1.2 Opinto-ohjauksen keskeiset periaatteet

Opinto-ohjauksen lähtökohtana on käsitys opiskelijasta aktiivisena ja vastuullisena oman oppimisprosessinsa haltijana. Opiskelijaa ohjataan koko elämän kestäväälle oppimispolulle siten, että hän sitoutuu opiskeluunsa ja ottaa vastuuta omien opintojensa suunnittelusta ja etenemisestä.

Opinto-ohjausta annetaan yksilöllisten tarpeiden mukaan ja tarvittaessa opiskelijaa ohjataan hakeutumaan muihin ohjaus- ja tukipalveluihin. Ohjauksessa hyödynnetään alueellista ja valtakunnallista verkostoyhteistyötä sekä vertaisohjausta. Ohjausta annetaan myös verkon kautta. Yhteistyötä tehdään kotien ja vanhempien/huoltajien kanssa.

6.1.3 Opinto-ohjauksen toteutus

Oppilaitoksemme opetussuunnitelmaan sisältyy 1,5 opintoviikkoa opinto-ohjausta. Opinto-ohjaustunnit jaetaan koko opiskeluajalle painottuen opintojen alkuun ja loppuun. Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus saada henkilökohtaista opintojen ohjausta koko opintojensa ajan tarvittaessa. Opiskelijaa ohjaavat opinto-ohjaaja, luokanvalvoja ja kunkin kurssin opettaja yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä muun opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa. Työvoimatoimistojen ja elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä kehitetään oppilaitoksemme ura-

ja rekrytointipalveluja sekä edistetään opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

Opiskelijan lähin ohjaaja on opettaja, joka ohjaa opiskelijan opinto-ohjaajan luo tarvittaessa. Opinto-ohjauksen toteutukseen osallistuu koko henkilökunta. Opinto-ohjaaja vastaa opinto-ohjauksen suunnittelusta.

Opinto-ohjauksessa opiskelijalle annetaan tietoa koulutuksesta, suoritettavasta tutkinnosta, opintojen muodostumisesta ja sisällöistä sekä vapaasti valittavista opinnoista. Lisäksi opiskelija saa tietoa ja kokemusta työelämästä, yrittäjyydestä ja ammateista. Opiskelija tutustuu ja saa mahdollisuuden kansainvälisiin kontakteihin, opiskeluun ja työhön. Opiskelijaa tuetaan opiskeluun ja elämään mahdollisesti liittyvissä ongelmissa.

6.2 Opinto-ohjauksen sisältö ja organisointi

6.2.1 Opinto-ohjaus ennen opintojen alkua

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksen tavoitteeksi asetettiin opiskelijoiden kokonaisvaltainen huomioiminen, josta päävastuu on kuraattorilla. Kuraattori osallistuu opiskelijoiden tutustumistilaisuuksiin, koulutuskokeiluihin ja valintaprosessiin. Hän pyytää tarvittaessa siirtohojksit ja kartoittaa erityisen tuen tarvitsijoita ja heidän tukipalvelujen tarvetta sekä pyytää tarvittaessa kunnilta maksusitoumukset. Kuraattori on tarvittaessa myös yhteydessä vanhempiin/huoltajiin. (liite 1.)

Oppimisen ja opiskelun ohjauksen tavoitteena on opiskelijavalinnan toteuttaminen ja tiedottamisessa päätoimijana on kanslisti, joka lähettää opiskelijoille kutsukirjeet valintakokeeseen ja tiedon opiskelijavalinnasta. Hän kirjaa opiskelijapaikan vastaanottaneet ja lähettää heille opiskelijaoppaan. Kanslisti laatii opiskelijaryhmien nimiluettelot ja tiedottaa jälkihausta. (liite 1.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjauksessa tavoitteena on opiskelijan oman ammattialan löytäminen ja alalle sopivien ja motivoituneiden opiskelijoiden valinta. Opiskelijaksi hakeutuvat saavat tietoa koulutustarjonnasta ja opiskeluun liittyvistä asioista peruskouluilla pidettävillä opinto-ohjaustunneilla, peruskoulujen vanhempainilloissa, puhelimitse, netin kautta, koulutus ja rekrytointimes-

suilla, valintakoetilanteessa, oppilaitokseen tutustumiskäynneillä sekä median välityksellä.

Median välityksellä tapahtuvasta tiedottamisesta vastaa rehtori. Peruskoulujen vanhempainiltoihin/oppitunteihin ja messutapahtumiin osallistutaan yhteistoiminnallisesti kaikkien toimijoiden kanssa. Apulaisrehtori delegoi toimintaa. Opinto-ohjaaja vastaa opiskelijatuutoreiden kouluttamisesta markkinointiin. Puhelimen välityksellä tuleviin tiedusteluihin vastaa kanslisti. Hän postittaa materiaalia koulutustarjonnasta eri sidosryhmille ja yksittäisille henkilöille. Net-tisivujen ylläpidosta vastaa ATK-tukihenkilö. Opetustiimit vastaavat oman koulutusohjelmaan hakeutuvien opiskelijoiden valintakoejärjestelyistä ja valinnoista. Toimintaa organisoii apulaisrehtori. Opinto-ohjaaja toimii verkostoyhteistyössä eri oppilaitosten ja työvoimatoimiston sekä SAKKI ry:n kanssa. (liite 1.)

6.2.2 Opinto-ohjaus opintojen aloitusvaiheessa

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksen tavoitteena on opiskelu-edellytysten turvaaminen, johon sisältyvät opiskelijan elämänhallintataidot, arjesta selviytyminen ja opintososiaaliset edut. Luokanvalvoja kartoittaa alkuhaastattelussa opiskelijan elämänhallintataitoja. Opinto-ohjaaja vastaa opintotukiasioista. (liite 2.)

Oppimisen ja opiskelun ohjauksen tavoitteena on sitouttaa opiskelija opiske-luun ja opintojen jäsentyminen. Luokanvalvoja vastaa opiskelijan perehdyttä-misestä ja käy opiskelijaoppaan läpi yhdessä opiskelijoiden kanssa. Uusille opiskelijoille järjestetään ryhmäyttäminen, jossa ovat mukana opiskelijatuuto-rit, ohjaajia ja/tai kuraattori/opinto-ohjaaja. Luokanvalvoja laatii yhdessä opis-kelijan kanssa hänen aikaisempien opintojen/työkokemuksen perusteella hen-kilökohtaisen opiskelusuunnitelman, johon kirjataan ehdotukset osaamisen tunnustamisesta. Apulaisrehtori vastaa hyväksilukujen tekemisestä. Tiedot hyväksilukemisista kirjataan opintorekisteriin ja tulostetaan opiskelijalle pape-riversioksi. Samassa yhteydessä opiskelija ilmoittautuu niille kursseille, joiden arvosanaa hän haluaa korottaa.

Opinto-ohjaaja tekee uusille opiskelijoille lähtötasokartoitukset. Tiimipalave-reissa kartoitetaan tietoja opiskelijoiden nimeämisestä erityisopiskelijoiksi. Tarvittaessa luokanvalvoja laatii yhdessä opiskelijan ja alle 18-vuotiaan olles-

sa kyseessä myös yhteistyössä huoltajan/huoltajien kanssa henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS), joka sisältää noudatettavan henkilökohtaisen opetussuunnitelman. Tarvittaessa mukaan voidaan pyytää erityisopettaja. Kanslisti kerää henkilötietolomakkeella tiedot opiskelijoista ja vie ne opiskelijarekisteriin. ATK-tukihenkilö jakaa salasanat sähköpostiin ja verkkoon sekä käy läpi tulostukseen liittyvät asiat. (liite 2.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjauksessa tavoitteena on rakentaa yksilölliset koulutus- ja urapolut. Päävastuussa toimii opinto-ohjaaja. (liite 2.)

6.2.3 Opinto-ohjaus opintojen kuluessa

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksessa tavoitteena ovat ihmisenä ja ammattilaisen kasvaminen ja itsetuntemuksen ja itseluottamuksen vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Tämä tavoitealue on kaikkien toimijoiden vastuulla. Tukea annetaan varhaisen puuttumisen periaatteella.

Opiskelijaa tuetaan saavuttamaan tavoitteensa ja luodaan mahdollisuuksia onnistumisten kokemuksiin. Opiskelija kohdataan aidosti, häntä kuunnellaan ja asioista keskustellaan. Tarvittaessa otetaan yhteyttä vanhempiin/huoltajaan/huoltajiin tai muihin tukiverkostoihin. Vapaa-ajan toiminnalla tuetaan opiskelijan jaksamista ja aktivoidaan opiskelijoita harrastuksiin. (liite 3.)

Oppimisen ja opiskelun ohjauksessa tavoitteena on opiskelijan opintojen suunnitelmallinen eteneminen. Opiskelijaa tuetaan opintojen seurannassa. Kurssiarviointit tehdään arviointiohjeiden mukaan kahden viikon sisällä kurssin päättymisestä. Luokanvalvoja seuraa opintojen etenemistä ja ryhtyy toimenpiteisiin, mikäli opinnot eivät etene. Tarvittaessa luokanvalvoja ohjaa opiskelijan opinto-ohjaajalle. Työssäoppimisen ohjaaja vastaa työssäoppimisen ohjauksesta ja näyttöjen järjestämisestä. Luokanvalvoja tarkistaa ja seuraa opiskelijoiden HOPS:a ja erityisopiskelijoiden HOJKS:a. Opiskelijalle järjestetään tarvittaessa tukiopetusta, erityisopetusta tai samanaikaisopetusta/ohjausta. Väliaikaisesti keskeyttävät ja eroavat ohjataan ohjauskeskusteluun opinto-ohjaajalle ja tarvittaessa edelleen apulaisrehtorille. Opinto-ohjaaja kirjaa opintojen aikana muualla suoritettut opinnot esimerkiksi kaksoistutkintoa suorittavien osalta tai valinnaisiin opintoihin hyväksiluettavat harrastustoiminat. (liite 3.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjauksessa on tavoitteena opintojen suuntaaminen kohti uravalinnan tavoitteita. Tavoitealueen pääpaino on työssäoppimisessa ja päävastuussa toimii siten työssäoppimisen ohjaaja. Opinto-ohjauksella kehitetään opiskelijan omia päätöksentekotaitoja ja vahvistetaan opiskelijan omaa ammatti-identiteettiä/itsetuntemusta kohti työelämää tai jatko-opintoja.

6.2.4 Opinto-ohjaus opintojen päättövaiheessa

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukemisen tavoitteena on yksilöllisten ratkaisujen tukeminen niin, että opiskelijalla on uskallus omiin ratkaisuihin ja hän löytää itselleen mielekäästä tekemistä. Päävastuussa on kuraattori. (liite 4.)

Oppimisen ja opiskelun ohjauksen tavoitteena on opiskelijan valmistuminen ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Päävastuussa on luokanvalvoja. (liite 4.)

Ammatillisen suuntautumisen tavoitteena on, että opiskelija sijoittuu työhön tai saa jatko-koulutuspaikan tai saa koulutustaan ja kykyjään vastaavan jatkopaikan. Päävastuussa ohjauksessa ovat opinto-ohjaaja ja erityistä tukea tarvitsevien kohdalla työvalmentaja. (liite 4.)

6.2.5. Opinto-ohjaus opintojen jälkeen

Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksessa tavoitteena on osallisuuden toteutuminen ja siten syrjäytymisen ehkäisy. Päävastuussa kuraattori. Valmistuneilla opiskelijoilla on mahdollisuus jälkiohjaukseen. (liite 5.)

Oppimisen ja opiskelunohjauksessa tavoitteena on oman elämänpolun tarkentuminen joko työelämän tai jatko-opiskelun kautta. Päätoimijana jälkiohjauksessa on opinto-ohjaaja. (liite 5.)

Ammatillisen suuntautumisen ohjauksessa tavoitteena on koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin. Koulutuksen suunnittelussa ja kehittämisessä pyritään ennakoimaan työvoiman tarvetta ja osaamisalueita, joihin koulutuksen tulisi vastata. Vastuu on koulutusorganisaatiolla. (liite 5.)

7. POHDINTA

Toimiva opinto-ohjaus parantaa opiskelutaitoja ja oppimistuloksia, selkeyttää opiskelijoiden ammatillista suuntautumista sekä tukee opiskelijoiden kasvua ja kehitystä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Opinto-ohjauksella ja opiskelija-huollollisilla toimenpiteillä voidaan vähentää opintojen keskeyttämisiä sekä edistää opiskelijoiden terveellisen, turvallisen sekä viihtyisän oppilaitosilmapiirin luomista. (Numminen ym. 2005, 8.)

Jatkossa Piippolan käsi- ja taideteollisuusopiston opinto-ohjaussuunnitelman käytännön toteuttamisessa tarvitaan myös keskustelua resursoinnista. Opinto-ohjaussuunnitelman käytännön toteuttamista pohditaan vielä pienryhmissä ja hajotetaan opinto-ohjaussuunnitelmataulukko toimijakohtaiseksi. Tällä varmistetaan se, että itse kukin toimija tietää oman vastuualueensa ja voi laatia itselleen vuosityösuunnitelman oman työnsä selkiyttämiseksi. Tämä mahdollistaa sen, että toimijat sitoutuvat paremmin opinto-ohjauksen toteuttamiseen.

Oppilaitoksen opetustarjontaan kuuluu valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta, joka on kestoltaan 15 - 35 opintoviikkoa. Lisäksi opetusta annetaan erityisolosuhteissa kuten vankilassa. Jatkossa opinto-ohjaussuunnitelmaa tulee kehittää myös näihin tarpeisiin.

Siikalatvan oppilaan- ja opinto-ohjauksen hankkeen myötä on alueemme eri oppilaitoksissa kuten Haapaveden ammattiopistossa, Haapaveden humanistisessa ammattikorkeakoulussa, lukiossa ja peruskoulun yläasteella, laadittu opinto-ohjaussuunnitelmia vastaavan mallin mukaisesti. Tarkoituksena on jatkaa verkostoyhteistyön toimintamallin työstämistä ja laatia www-sivusto, johon kootaan eri oppilaitosten ja koulujen opinto-ohjaussuunnitelmat yhteen paikkaan.

Opinto-ohjaussuunnitelman laatimisen yhteydessä käytiin keskustelua opinto-ohjauksesta myös opiskelijoiden kanssa. Heidän mielestään on tärkeää, että opiskelija saa toteuttaa itseään ja juuri sitä, mitä hän itse haluaa oman ammatinvalintansa suhteen. Nuorten heikko motivaatio opiskeluun ja opintojen keskeyttämiset voivat olla seurausta siitä, että he eivät ole saaneet tai voineet tehdä koulutusratkaisujaan omista kiinnostuksistaan käsin. Opinto-ohjauksen määrittelemisen mahdollisuuksien luomiseksi ja tavoitteen määrittelemisen

voimaantumisen tuntemukseksi haastaa ja jopa velvoittaa opiskelijaa itseään miettimään sitä, mitä hän todella itse haluaa itseltään ja elämältään.

Suomen opinto-ohjaajat ry on kirjannut eettisiin ohjeisiinsa osaksi ohjaajan ammatillista kehittymistä yhteistyön oman työyhteisön ja muun yhteiskunnan kanssa (SOPO ry:n eettiset ohjeet, 2002). Opinto-ohjaus on parhaimmillaan moniammatillisen, osaavan ja jatkuvasti itseään kehittävän henkilöstön yhteistyötä. (ks. Nummenmaa 2004, 114.) Tämän takia haasteet jatkuvat. Yksi ajan-kohtainen haaste on madaltaa eri hallintokuntien rajoja ohjauksen toteuttamisessa. Tämä haaste tarkoittaa verkostoyhteistyön tiivistämistä edelleen. Toinen haaste on vastata opiskelijoiden jatkuvasti kasvaviin ja monimuotoisiin tarpeisiin sekä samalla ottaa huomioon yhteiskunnan ja työelämän vaatimukset.

LÄHTEET

Koulutus ja tutkimus 2003 - 2008.

[Viitattu 15.9.2005].

<http://www.minedu.fi.opm/koulutus/asiakirjat/kehittamissuunnitelma041203.pdf>

Lairio, M. & Puukari, S. 2001. Ohjaus käsitteenä ja ammattina. Teoksessa M. Lairio, S. Puukari (toim.). Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 9-21.

Laki ammatillisesta koulutuksesta (L630/1998) [Viitattu 12.4.2006]

www.finlex.fi/fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630

Lerikkanen, J. 2005a. Ohjaus-käsite. Opinto-ohjaajakoulutus, luento 4.10.2005. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä.

Lerikkanen, J: 2005b. Jyväskylän ammattiopiston opinto-ohjaussuunnitelma.

[Viitattu 12.4.2006.] [www.hamk.fi/oped-](http://www.hamk.fi/oped-exo/ejulkaisu/Artikkelit2005/lor/40101a_lerikkanen_j.pdf)

[exo/ejulkaisu/Artikkelit2005/lor/40101a_lerikkanen_j.pdf](http://www.hamk.fi/oped-exo/ejulkaisu/Artikkelit2005/lor/40101a_lerikkanen_j.pdf).

Nummenamaa, A.R. 2004. Moniammatillisen toimintakulttuurin kehittäminen. Teoksessa Helena Kasurinen (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala.

Numminen, U., Heino, J., Joronen-Vallin, K., Karlson, R., Lerikkanen, J., Virtanen, R. & Pirttiniemi, J. 2005. Miten tuemme opiskelijaa oppilaitoksessamme? Opas ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaussuunnitelman laatimiseen. Opetushallitus.

Puukari, S., Lairio, M. & Nissilä, P. 2001. Ohjauksen tulevaisuuden näkymiä. Teoksessa M. Lairio, S. Puukari (toim.). Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 181–197.

Siika-Pyhäjokialueen koulutuskuntayhtymä. 2005. Talousarvio vuodelle 2005 ja suunnitelma vuosille 2006 - 2007

SOPO ry:n eettiset ohjeet 2002. [Viitattu 10.11.2005.]

www.sopo.fi/mikasopo/ohjeet.php

Työministeriö. 2005. Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen sekä työpajatoiminnan vakinaistaminen. Muistio Dnro 15/600/2005, 891/39/2005 TM.

Vehviläinen, S. 2001. Ohjaus vuorovaikutuksena. Gaudeamus. Helsinki.

Vuorinen, R. 2005. Ohjaus ja sen rooli oppimisympäristöissä - haasteita kansallisista ja kv. arvioinneista. [Viitattu 12.4.2006.]
www.minedu.fi/opm/tapahtumat/Seminaariaineisto250505/Vuorinen.pdf.

LIITTEET

LIITE 1. Opinto-ohjaus ennen opintojen alkua

OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITE-ALUEET	1. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	2. Oppimisen ja opiskelun ohjaus	3. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus
TAVOITTEET JA SISÄLTÖ	OPISKELIJOIDEN KOKONAISVALTAI-NEN TUKEMINEN	OPISKELIJAVALIN-NAN TOTEUTUMI-NEN	OPISKELIJAN OMAN AMMATTIALAN LÖY-TÄMINEN
		opiskelijavalinnat	JÄ ALALLE SOPIVI-EN, MOTIVOITUNEI-DEN OPISKELIJOI-DEN VALINTA
			markkinointi
			rekrytointi
			tarvittaessa koulutus-alan ja oppilaitoksen vaihtaminen?
			OPISKELIJATUUTO-REIDEN VALMIUKSI-EN PARANTAMINEN
			opiskelijatuutor-koulutus
VASTUU	kuraattori	kanslisti	apulaisrehtori
	opinto-ohjaaja	apulaisrehtori	rehtori
	luokanvalvoja		opinto-ohjaaja
	asuntolanohjaajat		opettajat
			ATK-tukihenkilö
			kanslisti
			valintakoetyöryhmä
MENETELMÄT JA MATERIAALIT	haastattelut	kutsukirjeet valintako-keeseen	valintakoetilanteessa info oppilaitoksesta
	tutustumiset	tieto opiskelijavalin-nasta	avoimet ovet
	koulutuskokeilut	opiskelijaopas	vierailut peruskoului-hin; oppitunneilla
	siirtohojksit	opiskelijaryhmien ni-miluettelot	peruskoulujen van-hempainillat
	etukäteiskartoitus eri-tyistuen tarvitsijoista	joustava valinta	yhteiset markkinointi-materiaalit
	maksusitoumukset Porttiopiskelijoille	jälkihaku	
	joustava valinta		kirjeet peruskoulujen ja lukioiden opoille ja muille sidosryhmille (sosiaalitoimet ja työ-pajat yms.)
	mahdollisuuksien mu-kaan otetaan huomi-oon opiskelijan toiveet asumisesta ja muiden tukipalvelujen järjes-tämisestä esim. mie-lenterveyspalvelut		tutkintokohtaiset esit-teet

			oppilaitoksen yhteinen esite
	yhteydenotot vanhempien/huoltajien kanssa		www.pkto.fi
			tutustumiset koulutukseen ja oppilaitokseen
			koulutusalojen omat rekryointitapahtumat
			valintakokeet
			oppilaitosta tai koulutusala vaihtavat jo opintonsa aloittaneet opiskelijat
ARVIOINTI	yhteishaun tulokset	yhteishaun tulokset	
	joustavan valinnan prosessin toimivuus		
VERKOSTO	Peruskoulujen opinto-ohjaajat, koulukuraattorit, erityisopettajat	Oulun lääni/Pohjoispohjanmaan yhteishakutoimisto	maakunnan opinto-ohjaajat
	sosiaalitoimet		vanhemmat/huoltajat
	opiskelijaterveydenhuolto		Oulun lääni/Pohjoispohjanmaan yhteishakutoimisto
	opiskelijan käyttämät hoito- yms. palvelut		Alan ammattijärjestöt
	kodit		SAKKI ry
			työvoimatoimisto

LIITE 2. Opinto-ohjaus opintojen aloitusvaiheessa			
OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITEALUEET	1. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	2. Oppimisen ja opiskelun ohjaus	3. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus
TAVOITTEET JA SISÄLTÖ	OPISKELUEDELLYTYSTEN TURVAAMINEN	OPISKELUUN KIINNITYMINEN	YKSILÖLLINEN OPINPOLKKU
	elämänhallintataidot	opiskelijoiden perehdyttäminen ja ohjaustarpeen arviointi	
	arjesta selviytyminen	opiskelijarekisterinluominen	yksilöllisten koulutus- ja urapolkujen suunnittelu
	opintososiaaliset edut (mm. asuminen, opintojen rahoitus)		
		OPINTOJEN JÄSENTYMINEN	
		orientaatiojakso	
		lukuvuoden koulupäivät, työjärjestys	
		hyväksiluvut	
		niveltiedot	
		erityisopiskelijaksi nimeäminen	
VASTUU	luokanvalvoja	luokanvalvoja	opinto-ohjaaja
	kuraattori	kanslisti	luokanvalvoja
	ohjaajat	opinto-ohjaaja	toppiohjaajat
		opettajat	työvalmentaja
		opiskelijatuutorit	
		kuraattori	
		ATK-tukihenkilö	
		erityisopettajat	

MENETELMÄT JA MATERIAALIT	arjessa kohtaaminen (kuunteleminen ja keskustelu)	henkilötietolomake	kaksoistutkinto-ohjaus
	opiskelijaoppaan läpikäyminen	ATK-tuki-info	
	alkuhaastattelulla selvittää opiskelijan elämäntaitoja	hyväksilukujen kirjaus, Primus	näyttöopas
	Poissaolo-ohjeistus	ryhmäyttäminen	
	Portti-toiminta	orientaatiojakso ammatillisiin opintoihin,	erityistä tukea tarvitsevien ura- ja elämänsuunnittelun ohjauskeskustelu
	vapaa-ajan toiminta, asuntolan arkielämän ohjaus	opetussuunnitelmat luku- suunnitelmat ja vuosisuunnitelma	
		opiskelijaopas	
	asuntolan järjestyssäännöt	Lukujärjestykset	
	oppilaitoksen järjestyssäännöt	luokanvalvojan kansio (suunnitellaan ja työstetään)	
	päihdestrategia		
	kriisitoimintaohjeistus	lähtötasokartoitukset: luki + mat ja hahmotus	
	opiskelijahuoltosuunnitelma	HOPS ja HOJKS	
	erityisopetussuunnitelma	Primus	
	opinto-ohjaussuunnitelma	alkuhaastattelulomake (suunniteltava)	

		Opiskelijoiden perehdyttämissuunnitelma: tiedottaminen, intra, sähköposti, salasanat)	
		yhteudet vanhempiin/huoltajiin	
ARVIOINTI	jaksopalautteet	lähtötasokartoitukset	kuinka monella opiskelijalla (%) on HOPS ja / tai HOJKS
	poissaoloseuranta		kaksoistutkinto-opiskelijoiden määrä (%)
	ennen laskentapäivää keskeyttäneet opiskelijat		
VERKOSTO	opiskelijahuoltotyön toimijat	opot	opiskelijan vanhemmat/huoltajat
	KELA	huoltajat	opiskelijaterveydenhuolto
		Niilo Mäki instituutti	Teija-projekti
	opiskelijoiden huoltajat		
	nuoriso- ja vapaa-ajan toimijat		
	terveydenhoitaja		
	sosiaalityöntekijät		
	mielenterveystyöntekijät		
	päihdetyöntekijät		
	muiden lähettävien tahojen työntekijät (opettajat, opot)		

LIITE 3. Opinto-ohjaus opintojen kuluessa			
OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITEALUEET	1. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	2. Oppimisen ja opiskelun ohjaus	3. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus
TAVOITTEET JA SISÄLTÖ	IHMISENÄ JA AMMATTILAISENA KASVAMINEN	OPINTOJEN SUUNNITELMALLINEN ETENEMINEN	OPINTOJEN SUUNTAUTUMINEN KOHTI URAVALINNAN TAVOITTEITA
	opiskelijan elämänhallintataitojen vahvistaminen		
	roolin ja paikan löytymisen tukeminen	opiskelijoiden oma-toiminen opintojen seuranta (Vilma hankittava 2006 aikana)	opiskelijan edistymisen yksilöllisellä opintopolulla
	aikuisuuteen kasvu	varhainen puuttuminen	valinnaisopinnot
	tapakasvatus	toimenpiteet kun opinnot eivät etene	
	vastuun kantaminen	työssäoppimisen ja näyttöjen ohjeistaminen	työssäoppiminen
	alan työkuultuurin vahvistaminen		
	ITSETUNTEMUKSEN JA ITSELUOTTAMUKSEN VAHVISTAMINEN	keskeyttävien ja eroavien ohjaus	opinnäytetyön ja työssäoppimisen yhdistäminen
	SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY		kaksoistutkinto
	varhainen puuttuminen		
			työhön ja / tai jatko-opintoihin suuntautuminen
			ammatti-identiteetin vahvistaminen
VASTUU	kaikki työntekijät	luokanvalvoja	toppiohjaaja
		apulaisrehtori	opinto-ohjaaja
		opettajat	apulaisrehtori
		opinto-ohjaaja	luokanvalvoja
		erityisopettaja	opettaja

		"lähiohjaajat"	työvalmentaja
		rehtori	
MENETELMÄT JA MATERIAALIT	opintojen tukeminen; mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen	arviointit kahden viikon sisällä kurssin päättymisestä	työssäoppiminen, tuettu toppipaikan hakeminen ja ohjaus topin aikana
	onnistumisen kokemukset	arviointit käydään läpi luokanvalvojan tunneilla jaksoittain ja tarvittaessa opo:n johdolla muulloinkin	työpaikkaohjaajan kouluttaminen ja koulutuskansio (teon alla)
	aito kohtaaminen	Työelämään tutustumiset	puitesopimukset toppipaikoista
	dialogi	puuttuvien opintosuoritusten suunnittelu ja toteuttamisen tukeminen	näyttöjen arvioitsijoiden koulutus ja materiaali (tulossa)
	vapaa-ajan toiminnan	väliaikaisesti keskeyttävien/ eroavien ohjauskeskustelu	kv-työssäoppiminen
	järjestäminen	HOPS tarkistus	valinnaisopintojen ohjaus
	työaikojen noudattaminen	HOJKS seuranta	ohjauskeskustelut
	lastensuojeluilmoitukset	tuki- ja erityisopetus, samanaikaisopetus/ohjaus	
		opiskelijarekisteri/tilastot	
		Opintososiaaliset edut	
		Toimenpiteet, jos opinnot eivät etene:	
		henkilökohtaiset keskustelut,	
		yhteydenotot huoltajiin, suullinen varotus, miettimisloma siinä vaiheessa, kun kaikki yksilöohjauksen keinot on käytetty (viimeinen vaihtoehto, yhteneväinen käytäntö)	
		läsnäolo-ohjeistus	
		tilasto ja seuranta	
		kaksoistutkinto-opintojen kirjaus	
		ulkopuolisten opintojen kirjaus	
		toppihjeet ja näyttö-ohjeisto	

ARVIOINTI	HOJKS:n kirjaukset ja seuranta	jaksoarviointit poissaoloista joka jakson päätteeksi	palautteet
			valintojen toteuttaminen
	Opm:n tuloksellisuusmittari: keskeyttämisen- ja eroamisen mittarit (huom! negatiiviset eroamiset)	Ov-kertymät	(Primuksen hyödyntäminen työssäoppimisessa, näytöissä ja opintojen seurannassa)
	läänihallituksen eroamistilasto	Opm:n tuloksellisuusmittari: keskeyttäneet ja eronneet –mittari (läänihallituksen kysely)	toppikäiväkirjat
	käyttäytyminen vapaa-ajalla	Opiskelijakyselyt/palautteet	osallistuminen eri tapahtumiin/kilpailuihin (TAITAJA)
	tukipalvelujen tarjonta ja toimivuus (palautelomake suunniteltava)	keskeyttäneiden ja eronneiden jatko-suunnitelmat: ohjauskeskustelussa kirjaataan ylös	
	yhteiset opiskelijapalautteet keväisin tai opintojen päättövaiheessa		
VERKOSTO	työssäoppimispaikat	KELA	toisen asteen oppilaitokset
	nuoriso- ja vapaa-aikatoimi	tilastokeskus	työssäoppimispaikat
	sosiaali- ja terveystoimi	vanhemmat	vanhemmat/huoltajat
	oppilasyhdistys	Oulun lääninhallitus	Skills
			kansainvälisyysverkosto

LIITE 4. Opinto-ohjaus opintojen päättövaiheessa			
OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITEALUEET	1. Henkilökoh- taisen kasvun ja kehityksen ohjaus	2. Oppimisen ja opiskelun ohjaus	3. Ammatil- lisen suun- tautumisen ohjaus
TAVOITTEET JA SISÄLTÖ	YKSILÖLLISTEN RATKAISUJEN TUKEMINEN	VALMISTUMINEN	TYÖLLISTY- MINEN TAI JATKO- OPINTOIHIN SIJOITTUMI- NEN
	vaihtoehtojen sel- kiintyminen – us- kallus omiin ratkai- suihin	tavoitteiden saavuttaminen	työpaikka
	osallisuuden li- sääminen ”Ettei kukaan jäisi tyhjän päälle.”	Perustutkinto	jatko- opiskelupaikka
	Siirtymävaiheessa tukeminen esim. asevelvollisuu- den/siviilipalvelus- een lähteminen	yo-tutkinto	KOULUTUSTA JA KYKYJÄ VASTAAVAN JATKOPAIKAN LÖYTYMINEN
		neljännen vuoden opiskelu	omalle alalle työllistyminen
			oman jatkokou- lutuspaikan löytyminen
VASTUU	kuraattori	luokanvalvoja	opinto-ohjaaja
	Porttiohjaaja	opinto-ohjaaja	luokanvalvoja
	apulaisrehtori	apulaisrehtori	työvalmentaja
	opinto-ohjaaja	kanslisti	kanslisti
	luokanvalvoja		apulaisrehtori
			yrittäjä- opettaja
MENETELMÄT JA MATERIAALIT	Elämänohjaus	tutkintotodistus	työnhakuun opastaminen
	Vaihtoehtojen löy- täminen	todistus suoritetuista opinnoista	jatko-opinnoista tiedottaminen
	Yhteistyöneuvotte- lut	yo-kirjoitukset, opintosuoritusten tarkistaminen	haku jatko- opintoihin
	Tarvittavien tuki- palvelujen järjes- täminen kotipaik- kakunnalla (tieto- jen siirto, taloudel- lisen tuen kartoit- taminen)	puuttuvien opintosuoritusten suunnittelu ja toteuttamisen tu- keminen	työvoimatoimis- ton palveluista tiedottaminen
	Saattaen vaihto (erityistä tukea tarvitsevan opiske- lijän työllistymi- seen ja muuhun elämään tukemi- nen)	ilmoitus valmistuvista opiskeli- joista lehtiin	Jatko- opintopaikkojen hakuoppaat ja lomakkeet

			www.amkhaku.fi
			Jatko-ohjaus: AMK, yliopisto, ammattitutkin- not, työvoima- poliittinen kou- lutus
ARVIOINTI	mielekkään teke- misen löytämi- nen/sijoittuminen elämään (suunni- telma opintojen loppuvaiheessa)	tutkintotodistuksen saaminen	opm:n tuloksel- lisuus-mittarit:
		suoritus aika, opm:n tuloksel- lisuusmittari	jatko-opinnot
	opm:n tuloksel- lisuus-mittari: eroamisen mittarit (huom! negatiiviset eroamiset)	läpäisyprosentti	työllistymistilas- tot
		ylioppilastodistusten määrä	Porttiopiskeli- joiden työllisty- minen
		todistus suoritetuista opinnoista	päätökeskus- telut ja jatko- ohjaus
		opintomenestys	jatko-opintoihin sijoittuminen
		opinnäytetyöt	opiskelijoilta kerätty palaute
		stipendit	
VERKOSTO	vanhemmat	vanhemmat	työpaikat
	työvoimahallinto	ylioppilastutkintolautakunta	ammattikorkea- koulut
	sosiaali- ja terve- ystoimi	yhteistyölukiot	yliopistot
	työelämä		aikuisopisto
	edunvalvojat		työvoimahallin- to
			oppisopimus- toimisto
			alan ammatti- järjestöt

LIITE 5. Opinto-ohjaus opintojen jälkeen			
OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITTEET	1. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus	2. Oppimisen ja opiskelun ohjaus	3. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus
TAVOITTEET JA SISÄLTÖ	OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN	OMAN ELÄMÄNPOLUN TARKENTUMINEN	KOULUTUKSEN VASTAAVUUS TYÖELÄMÄN TARPEISIIN
	syryäytymisen ehkäisy	työelämä	Ennakointi
		jatko-opiskelut	alueellinen kehittäminen
VASTUU	kuraattori	opinto-ohjaaja	koulutus-
	porttiohjaajat		organisaatio
			johtoryhmä kuntayhtymätasolla?
			"alakohtaiset kehittämissryhmät" opettajat
			opinto-ohjaaja
MENETELMÄT JA MATERIAALIT	mahdollisuus jälkiohjaukseen	mahdollisuus jälkiohjaukseen	Yhteistyö ja vuoropuhelu työelämän kanssa
			Yhteistyöneuvottelut
ARVIOINTI	saatu palautetieto	saatu palautetieto	sijoittumiskysely, (ei käytössä tällä hetkellä)
			ammatillisen koulutuksen tunnetavuus ja näkyvyys julkisuudessa
VERKOSTO	työvoimahallinto	työvoimahallinto	media
	sosiaali- ja terveystoimi	yrietykset	maakunnan oppilaitokset ja työnantaja
	opiskelijan lähiverkosto (vanhemmat, kaverit)	jatko-opiskelupaikat	valtakunnallinen yhteistyö
			OPM ja OPH